

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВИБОРУ ШЛЮБНОГО ПАРТНЕРА У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Трасковська Юлія

Вибір шлюбного партнера належить до явищ, у яких особистісна історія, досвід прив'язаності, система цінностей і соціальні очікування поєднуються в єдиний внутрішній механізм. В сучасному соціальному середовищі змінюються уявлення про сім'ю, гендерні очікування, межі автономії й форми інтимності, тому партнерський вибір набуває виразної психологічної напруги.

Поняття шлюбного партнерства в психологічній науці охоплює не тільки емоційну прихильність, а й систему щоденної взаємодії, у якій формується досвід прийняття, підтримки, довіри, відповідальності та спільного планування. Партнерство функціонує як психологічний простір, де кожен учасник зберігає автономію та входить у стабільний емоційний контакт з іншою людиною. Його якість визначається здатністю партнерів інтерпретувати поведінку одне одного без надмірних викривлень, витримувати конфлікт, домовлятися про розподіл сімейних функцій, підтримувати емоційну безпеку та створювати спільну історію стосунків. У такій логіці шлюбний вибір постає початковою ланкою майбутньої сімейної динаміки, бо саме під час вибору активуються очікування щодо близькості, турботи, статусу, стабільності, сексуальності, спільного розвитку й побутової сумісності [1, с. 7].

Метою тези є обґрунтування психологічних детермінант вибору шлюбного партнера у сучасному суспільстві.

Психологічні теорії вибору шлюбного партнера пояснюють цей процес через кілька взаємопов'язаних площин. Теорія схожості пов'язує вибір із подібністю цінностей, світогляду, соціального досвіду, темпераментальних характеристик і стилю життя. Концепція доповнюваності показує, що партнер нерідко приваблює тими рисами, які компенсують внутрішню незавершеність самої особистості. Психоаналітична традиція розглядає вибір через перенесення ранніх образів,

родинних сценаріїв і несвідомих очікувань, засвоєних у дитячому досвіді. Теорія соціального обміну описує партнерський вибір як оцінювання взаємних ресурсів, очікувань і внесків у стосунки. Теорія прив'язаності поглиблює розуміння проблеми: безпечний, тривожний або унікаючий стиль близькості впливає на те, як людина обирає партнера, реагує на дистанцію, переживає конфлікт, шукає підтримку або захищається від інтимності [3, с. 5].

Особистісні чинники вибору шлюбного партнера пов'язані з емоційною зрілістю, самооцінкою, ціннісними орієнтаціями, здатністю до рефлексії, досвідом попередніх стосунків і моделями, засвоєними в батьківській сім'ї [2, с. 133]. Людина з нестабільною самооцінкою часто шукає в партнері підтвердження власної значущості, що створює залежну або контрольну модель взаємодії. Емоційна незрілість сприяє ідеалізації партнера, очікуванню повного прийняття, страху втрати й надмірній чутливості до відмови.

Таблиця 1

Психологічні детермінанти вибору шлюбного партнера

Психологічні детермінанти	Зміст прояву у виборі шлюбного партнера
1	2
Емоційна привабливість	Виникнення симпатії, почуття близькості, довіри, емоційного комфорту у взаємодії з партнером.
Ціннісна сумісність	Подібність життєвих цілей, моральних переконань, поглядів на сім'ю, виховання дітей, кар'єру та побут.
Особистісна сумісність	Узгодженість характерів, темпераменту, стилів спілкування, рівня відповідальності та емоційної зрілості.
Потреба в безпеці	Прагнення до стабільності, підтримки, захищеності, передбачуваності у стосунках.
Сімейні сценарії	Вплив батьківської моделі сім'ї, засвоєних у дитинстві уявлень про ролі чоловіка й жінки у шлюбі.
Самооцінка особистості	Впливає на рівень домагань, очікування від партнера та готовність до рівноправних стосунків.
Комунікативна сумісність	Здатність партнерів до діалогу, вирішення конфліктів, взаєморозуміння та емоційної підтримки.
Мотивація шлюбу	Орієнтація на кохання, партнерство, створення сім'ї, соціальний статус, матеріальну стабільність або самореалізацію.
Психологічна зрілість	Готовність до відповідальності, компромісу, прийняття іншої людини та спільного подолання труднощів.

Вікові параметри вибору демонструють зміну мотиваційної структури протягом життя (табл. 1). У юності переважає романтизоване бачення любові, орієнтація на зовнішню привабливість, емоційну насиченість і потребу у визнанні. У ранній дорослості зростає значення ціннісної сумісності, комунікативної відкритості, планів на майбутнє, здатності до відповідальності. У зрілішому віці вибір частіше спирається на емоційну безпеку, побутову узгодженість, взаємну підтримку й психологічну стабільність.

Таким чином, теоретичний аналіз дослідження показує, що вибір шлюбного партнера є поліструктурним психологічним процесом, у якому поєднуються особистісна зрілість, стиль прив'язаності, когнітивні схеми, родинні сценарії, соціокультурні норми, гендерні очікування й вікові завдання розвитку. Шлюбне партнерство формується як простір взаємного впливу, де початковий вибір визначає подальшу якість емоційної близькості, комунікації, довіри та стабільності.

Список використаних джерел

1. Бацилева О. В., Астахов В. М., Пузь І. В. Дослідження психологічних аспектів готовності до шлюбу сучасної молоді. *Psychological Journal*. 2019. Т. 5, № 10. С. 64–83. URL: r.donnu.edu.ua (дата звернення: 17.05.2026).
2. Безвершко М. І. Психологічні особливості вибору молоддю шлюбного партнера. *Формування особистості сучасного фахівця як суб'єкта самотворення в умовах освітнього простору*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2019. С. 133–136.
3. Березовська Л. І. Ямчук Т. Ю. Психологія міжособистісних взаємин подружньої пари. *Вісник Національного університету оборони України*. Київ: Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, 2020. С.5-12.
4. Вінс В. А. Кашпур Ю. М. Кузьменко Т. М. Гармонізація міжособистісних взаємин подружніх пар засобами психологічного консультування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. Ужгород : Ужгородський національний університет, 2022. Вип. 4. С. 42–46.